

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ธัญพร พิมพ์การ พย.บ.¹, ณัฐนิดา จำรัสแนว พย.บ.¹,
ทัมมพัชร์ คู่แก้ว พย.บ.¹, ธันชญา แสงตระการ พย.บ.¹,
ธัญญา บุญสม พย.บ.¹, ธนากร หินอ่อน พย.บ.¹,
ธวัชรัตน์ ชมจันทร์ พย.บ.¹, ธัญจิรา จันทะสอน พย.บ.¹,
สมปอง พะมุสิลา ปร.ต.(การพยาบาล)^{2*}

บทคัดย่อ

สถานการณ์ปัจจุบันที่มีใช้การสูบบุหรี่ไฟฟ้าเริ่มแพร่หลายโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ด้วยความเชื่อจากโฆษณา ไม่มีนิโคติน ไม่มีอันตรายต่อตนเองและคนรอบข้าง ทำให้มีนักสูบหน้าใหม่เพิ่มขึ้น ภาพสะท้อนนำมาสู่อัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเยาวชน มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1-6 ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งหมดเฉลี่ยเท่ากับ 0.85 ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการทดสอบไคสแควร์

ผลการวิจัย: พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 5.39, S.D. = 2.92) ทักษะต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 1.83, S.D. = 0.46) และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ในระดับต่ำ (Mean = 2.39, S.D. = 1.68) มีความสัมพันธ์ทางบวก ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากกับความรู้ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ปัจจัยด้านอายุ ปัจจัยด้านรายได้และปัจจัยด้านการมีเพื่อนสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวและสื่อโฆษณา ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลการศึกษานี้สามารถใช้ในการพัฒนาแนวทางการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรี่ไฟฟ้า การควบคุมการเข้าถึงของเยาวชน รวมถึงการป้องกันและลดการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: บุหรี่ไฟฟ้า, ความรู้, ทักษะ, พฤติกรรม

¹นักศึกษพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

* Corresponding author e-mail: sompong.p@ubu.ac.th

วันที่รับ (received) 21 พ.ค. 2568 วันที่แก้ไขเสร็จ (revised) 26 ต.ค. 2568 วันที่ตอบรับ (accepted) 1 ธ.ค. 2568

The Knowledge, Attitudes, and Behaviors Regarding Electronic Cigarette Use among Students at Ubon Ratchathani University

Thanyaphorn Pimkarn B.N.S.¹, Nuttanida Jumratnawe B.N.S.¹,
Thammapat Kurkeaw B.N.S.¹, Thanatchaya Sangtarkran B.N.S.¹,
Thananya Boonsom B.N.S.¹, Tanakorn Hinon B.N.S.¹,
Tawanrat Chomjan B.N.S.¹, Thunjira Juntason B.N.S.¹,
Sompong Pamulila Ph.D.(Nursing)^{2*}

Abstract

The prevalence of electronic cigarette usage is notably increasing, particularly among adolescents. This trend is largely attributed to advertisements that assert these products are nicotine-free and harmless to both users and bystanders, leading to a rise in the number of new smokers. This phenomenon is evident in the escalating rates of e-cigarette consumption among young individuals. The present study seeks to examine the knowledge, attitudes, and behaviors concerning e-cigarette use among students at Ubon Ratchathani University, as well as the factors influencing these aspects. Data were collected from a sample of 375 undergraduate students, spanning years 1 to 6, at Ubon Ratchathani University. The data collection instrument was a questionnaire, which demonstrated an average reliability value of 0.85, as determined by Cronbach's alpha coefficient. The data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation, and chi-square tests.

Results: The study revealed that the level of knowledge regarding electronic cigarette use was moderate (Mean = 5.39, S.D. = 2.92), as were attitudes towards electronic cigarette use (Mean = 1.83, S.D. = 0.46), while the behavior associated with electronic cigarette use was at a low level (Mean = 2.39, S.D. = 1.68). A positive correlation was observed: gender exhibited a very low positive correlation with both knowledge and electronic cigarette use behavior; age, income, and having friends who smoke demonstrated a low positive correlation with electronic cigarette use behavior, with statistical significance at the .05 level. Family factors and advertising media showed no correlation with knowledge, attitudes, or electronic cigarette use behavior at the .05 level of statistical significance. The findings of this study can inform the development of educational guidelines on the harms of electronic cigarettes, strategies for controlling youth access, and measures for effectively preventing and reducing electronic cigarette use among students.

Keywords: electronic cigarettes, knowledge, attitudes, behaviors

¹Nursing Student, Faculty of Nursing, Ubon Ratchathani University

²Assistant Professor, Faculty of Nursing, Ubon Ratchathani University

* Corresponding author e-mail: sompong.p@ubu.ac.th

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การอนามัยโลก (WHO) ประจำปี 2025 ได้เปิดเผยสถิติที่น่ากังวลเกี่ยวกับการใช้บุหรี่ไฟฟ้าทั่วโลก โดยประมาณการเป็นครั้งแรกว่า มีผู้ใช้บุหรี่ไฟฟ้าทั่วโลกมากกว่า 100 ล้านคน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นผู้ใหญ่กว่า 86 ล้านคน และที่สำคัญคือ มีเยาวชนอายุ 13-15 ปี อย่างน้อย 15 ล้านคน ที่กำลังใช้บุหรี่ไฟฟ้า ข้อมูลระดับประเทศแสดงให้เห็นว่า เยาวชนมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากกว่าผู้ใหญ่โดยเฉลี่ยถึง 9 เท่า¹

สำหรับประเทศไทยบุหรี่ไฟฟ้าทุกประเภทเริ่มแพร่หลายโดยเฉพาะกับกลุ่มวัยรุ่น ด้านความเชื่อจากโฆษณาชวนเชื่อว่ามีนิโคตินไม่มีอันตรายต่อตนเองและคนรอบข้าง สูบแล้วไม่ติด ทำให้มีนักสูบหน้าใหม่เข้าไปทดลองใช้มากขึ้น จากสำนักงานสถิติแห่งชาติได้ดำเนินการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชากร พบว่าจากจำนวนประชากรอายุ 15 ขึ้นไปทั้งสิ้น 57 ล้านคน เป็นคนสูบบุหรี่ 9.9 ล้านคน (ร้อยละ 17.4) แยกเป็นผู้สูบที่สูบทุกวัน 8.7 ล้านคน (ร้อยละ 15.3) และเป็นผู้สูบแต่ไม่ทุกวัน 1.2 ล้านคน (ร้อยละ 2.1) กลุ่มอายุ 25-44 ปี มีอัตราการสูบบุหรี่สูงสุด (ร้อยละ 21.0) รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 45-59 ปี (ร้อยละ 19.7) และ 20-24 ปี (ร้อยละ 18.5) และกลุ่มผู้สูบบุหรี่ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ร้อยละ 12.7 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มเยาวชน (อายุ 15-19 ปี) มีอัตราการสูบบุหรี่ต่ำสุด (ร้อยละ 6.2) และบุหรี่ไฟฟ้ามีกลไกการทำงานที่ไม่มีกระบวนการเผาไหม้เหมือนบุหรี่ธรรมดา ทำให้ผู้สูบลดความเสี่ยงที่จะได้รับสารที่เป็นอันตรายจากการเผาไหม้บางตัว เช่น น้ำมันดินหรือทาร์ และคาร์บอนมอนอกไซด์² จากการสำรวจสถานการณ์การสูบบุหรี่ของนักศึกษาและบุคลากรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีปลอดบุหรี่ จำนวน 550 คน พบว่า มีบุคลากรสูบบุหรี่ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 และนักศึกษาสูบบุหรี่ จำนวน 46 คน คิดเป็น ร้อยละ 11.5³ ซึ่งบุหรี่เป็นสิ่งที่อันตรายและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะนักศึกษาระดับอุดมศึกษา⁴ จะเห็นได้ว่าอัตราการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่น่าเป็นกังวลอย่างยิ่งหากยังไม่ดำเนินการแก้ไข

บุหรี่ไฟฟ้ามีสารพิษและอันตรายมากกว่าบุหรี่ธรรมดา โดยมีไอความร้อนที่สูงมาก ไอละอองเกิดจากสารปรุงแต่งซึ่งมีสารอันตรายที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูบ รวมทั้งผู้ที่อยู่รอบข้างแบบควันบุหรี่มือสองและมือสามได้ด้วย โดยไอความร้อนที่สูงสามารถทำลายเยื่อบุทางเดินหายใจและมีผลอย่างมากต่อการเกิดมะเร็งในบุหรี่ยาสูบที่มีค่านิโคตินตั้งแต่ 0-18 มิลลิกรัม ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ 5-9 เท่าเมื่อเทียบกับบุหรี่ธรรมดา และสารนิโคตินจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมีในสมองทำให้เกิดการเสพติดอย่างรุนแรงได้ง่ายขึ้น⁵ บุหรี่ไฟฟ้าก่อให้เกิดภาวะที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ เช่น การยับยั้งการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ส่งผลเสียต่อสุขภาพจิต ก่อให้เกิดมะเร็งบางชนิด เป็นต้น การใช้บุหรี่ไฟฟ้าอาจส่งผลเสียต่อสุขภาพของหัวใจและหลอดเลือด และไอระเหยที่อยู่ในบุหรี่ยาสูบเป็นปัจจัยเสี่ยงของโรคหลอดเลือดหัวใจ⁶ ทำให้เป็นปัญหาสุขภาพตามมา

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชาย อาชีวศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ร้อยละ 59.8 มีประสบการณ์สูบบุหรี่ไฟฟ้าแล้วในชีวิตโดยมากกว่าครึ่งหนึ่งเริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าในช่วงอายุ 16-19 ปี อายุที่เริ่มต้นสูบบุหรี่ไฟฟ้าต่ำสุดคือ 8 ปี สูงสุดคือ 19 ปี อายุที่เริ่มสูบบุหรี่ไฟฟ้าเฉลี่ยเท่ากับ 15.6 ปี โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ความสัมพันธ์กับโรงเรียน การถูกเพื่อนชักชวนให้สูบบุหรี่ การสูบบุหรี่มวนของเพื่อน การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเพื่อน และการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า⁷ ส่งผลให้เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้ากับแนวทางการป้องกันการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาอยู่ในระดับน้อย⁸

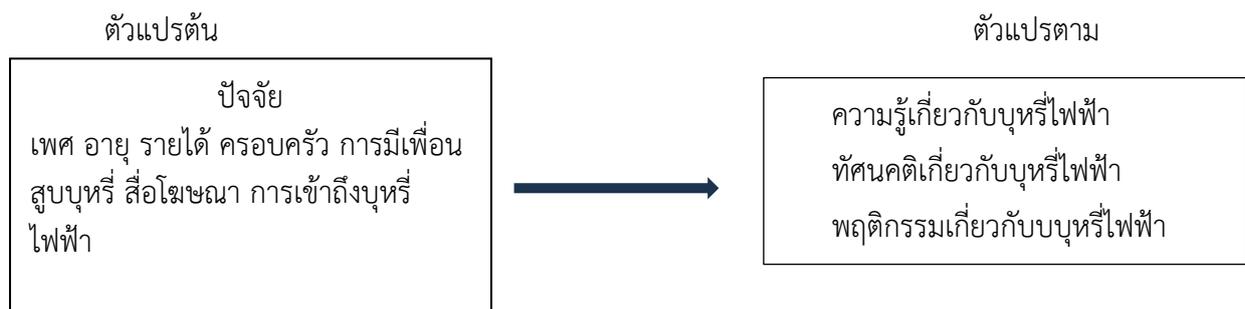
สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มเยาวชนควรเน้นทั้งด้านความรู้ ทัศนคติ อิทธิพลของเพื่อน และการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนมาตรการป้องกันและส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป อีกทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาในจังหวัดอุบลราชธานี ยังคงมีการศึกษาน้อย จึงไม่สามารถทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับระดับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงระดับความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรี่ไฟฟ้า การควบคุมการเข้าถึงของเยาวชน รวมถึงการป้องกันและลดการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มนักศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ ครอบครัว การมีเพื่อนสูบบุหรี่ การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า และสื่อโฆษณา กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ในนักศึกษามหาวิทยาลัย ตัวแปรต้นประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ครอบครัว การมีเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้า สื่อโฆษณา และการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ได้แก่ ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ด้วยวิธีการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีจำนวน 10 คณะ 1 วิทยาลัย จำนวน 17,323 คน
2. หาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan⁹

$$n = \frac{x^2 Np(1-p)}{e^2(N-1) + x^2 p(1-p)}$$

ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 ราย และทำการสุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยแบ่งเป็น 10 คณะ 1 วิทยาลัย ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ 1,059 ราย คณะวิทยาศาสตร์ 1,838 ราย คณะวิศวกรรมศาสตร์ 2,671 ราย คณะศิลปะประยุกต์และสถาปัตยกรรม 405 ราย คณะเภสัชศาสตร์ 807 ราย วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข 1,007 ราย คณะพยาบาลศาสตร์ 533 ราย คณะศิลปศาสตร์ 2,875 ราย คณะบริหารศาสตร์ 2,887 ราย คณะนิติศาสตร์ 1,589 ราย และคณะรัฐศาสตร์ 1,652 ราย จากนั้นคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนโดยใช้สูตร Proportion to size

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้อง} = \frac{\text{กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนนักศึกษาทั้งหมดในแต่ละคณะ}}{\text{จำนวนนักศึกษาทั้งหมด}}$$

ทำการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่คำนวณด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยแบ่งเป็น 10 คณะ 1 วิทยาลัย ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ 23 ราย คณะวิทยาศาสตร์ 40 ราย คณะวิศวกรรมศาสตร์ 58 ราย คณะศิลปะประยุกต์และสถาปัตยกรรม 9 ราย คณะเภสัชศาสตร์ 17 ราย คณะพยาบาลศาสตร์ 12 ราย คณะศิลปศาสตร์ 62 ราย คณะบริหารศาสตร์ 62 ราย คณะนิติศาสตร์ 34 ราย คณะรัฐศาสตร์ 36 ราย วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข 22 ราย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (UBU Research Ethics Committee) เลขที่ UBU-REC-35/2568 ลงวันที่ 17 มกราคม 2568 ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ยึดหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามแนวทางของสภาวิจัยแห่งชาติและปฏิญญาเฮลซิงกิ โดยมีการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมตามหลักเคารพในบุคคล (Respect for Persons) ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม และสิทธิในการปฏิเสธการเข้าร่วมโดยไม่เสียสิทธิ์ใด ๆ ให้แก่กลุ่มตัวอย่างทราบอย่างชัดเจน โดยการตอบแบบสอบถามถือเป็นการยินยอมเข้าร่วมโดยสมัครใจ หลักคุณประโยชน์และไม่ก่ออันตราย (Beneficence and Non-maleficence) ผู้วิจัยได้ออกแบบคำถามให้เหมาะสม ไม่กระทบต่อความรู้สึกส่วนตัวของผู้เข้าร่วม และไม่มีผลเสียต่อสุขภาพหรือจิตใจ ผู้เข้าร่วมสามารถยุติการตอบได้ทุกเมื่อ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ปกปิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ระบุชื่อหรือข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนได้ในแบบสอบถาม เพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง และหลักความยุติธรรม (Justice) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างนักศึกษา ชั้นปีที่ 1-6 จากทุกคณะของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยกำหนดเกณฑ์คัดเข้าและคัดออกอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม ไม่มีการเลือกปฏิบัติหรืออคติในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรมพัฒนาและปรับปรุงจาก ชิตฐิตา ยมนา และคณะ² โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน คณะที่กำลังศึกษา ครอบครัว เพื่อน จำนวน 9 ข้อ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการและเติมข้อความ

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นแบบทดสอบความรู้เรื่องการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 13 ข้อ คะแนนเต็ม 13 คะแนน โดยลักษณะข้อคำถามเป็นคำตอบให้เลือกตอบ 3 คำตอบ คือ “ใช่” “ไม่ใช่” และ “ไม่ทราบ” เกณฑ์การให้คะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด และไม่ทราบได้ 0 คะแนน

ส่วนที่ 3 ทักษะคิดที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะคิดที่มีต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นข้อคำถาม จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ โดยมีเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 คะแนน เห็นด้วย 4 คะแนน ไม่แน่ใจ 3 คะแนน ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 คะแนน

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเป็นข้อคำถาม จำนวน 11 ข้อ คะแนนเต็ม 11 คะแนนโดยโดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบเลือกตอบ แบบเติมคำ และแบบเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบความตรงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาล สาขาวิชาการพยาบาล สุขภาพจิตและจิตเวช 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพยาบาล สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ 2 ท่าน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of item objective congruence : IOC) มีค่าความตรงตามเนื้อหาเท่ากับ 1.00

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ถูกนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ชั้นปีที่ 1-4 คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 30 คน แบบทดสอบความรู้ Kuder-Richardson (KR-20) เท่ากับ 0.97 หลังจากนั้นนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)¹⁰ ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบสอบถามส่วนที่ 2 คำนวณได้โดยใช้สถิติ Kuder-Richardson (KR-20) เท่ากับ 0.97 แบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือแบบสอบถามส่วนที่ 3 ระหว่าง 0.70 – 0.77 เฉลี่ย 0.73 โดยศึกษาจากนักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยงของแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องของแบบสอบถาม แบบสอบถามส่วนที่ 4 แบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.70 – 0.79 เฉลี่ย 0.75 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เฉลี่ย 0.85

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการทำวิจัย แจ้งสิทธิในการตัดสินใจ เข้าร่วมการวิจัย ผู้วิจัยทำหนังสือแจ้งขอเก็บข้อมูล และมีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เพจ Facebook ของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี โดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตอบแบบสอบถามโดยการสแกน QR code และได้รับการตอบกลับผ่าน Google form โดยส่งแบบสอบถามให้กับนักศึกษา 10 คณะ 1 วิทยาลัย จำนวน 375 ราย ได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ 23 ราย คณะวิทยาศาสตร์ 40 ราย คณะวิศวกรรมศาสตร์ 58 ราย คณะศิลปประยุกต์และสถาปัตยกรรม 9 ราย คณะเภสัชศาสตร์ 17 ราย

คณะพยาบาลศาสตร์ 12 ราย คณะศิลปศาสตร์ 62 ราย คณะบริหารศาสตร์ 62 ราย คณะนิติศาสตร์ 34 ราย คณะรัฐศาสตร์ 36 ราย วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข 22 ราย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม 2568 - มีนาคม 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และร้อยละ
- 2) หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ และร้อยละของความถี่ อธิบายเกี่ยวกับระดับความรู้ ทักษะและพฤติกรรม การสูบบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่าง
- 3) ปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ ครอบครัว เพื่อน สื่อโฆษณา และการเข้าถึง บุหรี่ไฟฟ้าที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของกลุ่มตัวอย่าง

วิเคราะห์โดยปัจจัยด้านอายุ รายได้ ใช้ Pearson correlation และปัจจัยด้านเพศ ครอบครัว เพื่อน สื่อโฆษณา การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า ใช้ Chi-square

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

เพศหญิง (ร้อยละ 67.50) เพศชาย (ร้อยละ 32.50) มีอายุระหว่าง 18 - 20 ปี (ร้อยละ 58.40) รองลงมาอยู่ระหว่าง 21 - 23 ปี (ร้อยละ 37.90) อยู่ระหว่าง 24 - 26 ปี (ร้อยละ 3.70) มีรายได้ อยู่ระหว่าง 5,000 - 8,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 28.30) อยู่ระหว่าง 8,000 - 12,000 บาท (ร้อยละ 34.70) น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 19.70) มากกว่า 12,000 บาท (ร้อยละ 17.30) ในครอบครัวมีคนสูบบุหรี่ (ร้อยละ 41.00) ในครอบครัวมีคนที่ไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 59.00) มีเพื่อนที่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 50.90) มีเพื่อนที่ไม่สูบบุหรี่ (ร้อยละ 48.80) การเข้าถึงสื่อโฆษณาผ่าน Facebook (ร้อยละ 70.90) Line (ร้อยละ 2.40) Instagram (ร้อยละ 17.10) โทรทัศน์ (ร้อยละ 3.20) อื่นๆ (ร้อยละ 2.10) ไม่เคยเห็น (ร้อยละ 4.30) การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าผ่านผู้เร่ขายตามถนน (ร้อยละ 4.50) ร้านสะดวกซื้อ (ร้อยละ 25.10) ซูเปอร์มาร์เก็ต (ร้อยละ 3.20) เครื่องขายบุหรี่ไฟฟ้าอัตโนมัติ (ร้อยละ 9.10) เพื่อน (ร้อยละ 30.10) เครื่องขายและเพื่อน (ร้อยละ 7.50) เร่ขาย ร้านสะดวกซื้อ (ร้อยละ 1.30) ร้านสะดวกซื้อ เพื่อน (ร้อยละ 2.40) ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต เพื่อน (ร้อยละ 3.50) เร่ขาย ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์มาร์เก็ต เครื่องขายอัตโนมัติ (ร้อยละ 0.50) เข้าไม่ถึง (ร้อยละ 2.70) และอื่นๆ (ร้อยละ 8.80) ดังแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n = 375)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	S.D.
เพศ			
ชาย	122	32.50	8.66
หญิง	253	67.50	18.00
อายุ			
อยู่ระหว่าง 18 - 20 ปี	219	58.40	15.57
อยู่ระหว่าง 21 - 23 ปี	142	37.90	10.10
อยู่ระหว่าง 24 - 26 ปี	14	3.70	0.98
รายได้			
น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน	74	19.70	5.25
อยู่ระหว่าง 5,000 - 8,000 บาทต่อเดือน	106	28.30	7.54
อยู่ระหว่าง 8,000 - 12,000 บาท	130	34.70	9.25
มากกว่า 12,000 บาท	65	17.30	4.61

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ	S.D.
ครอบครัว			
มีคนที่สูบบุหรี่	154	41.00	10.96
ไม่มีคนที่สูบบุหรี่	221	59.00	15.76
การมีเพื่อนสูบบุหรี่			
มีเพื่อนที่สูบบุหรี่	191	50.90	15.97
มีเพื่อนที่ไม่สูบบุหรี่	183	48.80	13.09
สื่อโฆษณา			
Facebook	266	70.90	18.90
Line	9	2.40	0.64
Instagram	64	17.10	4.56
โทรทัศน์	12	3.20	0.85
อื่นๆ	8	2.10	0.56
ไม่เคยเห็น	16	4.30	1.14
การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า			
ผู้เ้าขายตามถนน	17	4.50	1.2
ร้านสะดวกซื้อ	94	25.10	6.69
ซูเปอร์มาร์เก็ต	12	3.20	0.85
เครื่องขายบุหรี่ไฟฟ้า	34	9.10	2.42
อัตโนมัติ			
เพื่อน	113	30.10	8.02
เครื่องขายและเพื่อน	28	7.50	2.00
เร้าขาย ร้านสะดวกซื้อ	5	1.30	0.34
ร้านสะดวกซื้อ เพื่อน	9	2.40	0.64
ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์ เพื่อน	13	3.50	0.93
เร้าขาย ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์ เครื่อง	2	0.50	0.13
ขายอัตโนมัติ			
เร้าขาย ร้านสะดวกซื้อ ซูเปอร์ เครื่องขาย	5	1.30	0.34
อัตโนมัติ เพื่อน			
เข้าไม่ถึง	10	2.70	0.72
อื่นๆ	33	8.80	2.34

2. ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการต่อสูบบุหรี่ไฟฟ้า

พบว่า ระดับความรู้ต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ระดับปานกลาง ร้อยละ 52.00 ทักษะต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 75.70 และมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 72.00 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการต่อสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n = 375)

ตัวแปร	ระดับต่ำ	ระดับกลาง	ระดับดี
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ความรู้ต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	146 (38.90)	195 (52.00)	34 (9.10)
ทักษะการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	77 (20.50)	284 (75.70)	14 (3.70)
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า	270 (72.00)	103 (27.50)	2 (0.50)

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า

พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ รายได้ ครอบครัว การมีเพื่อนสูบบุหรี่ สื่อโฆษณา และการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า พบว่า ปัจจัยด้านเพศ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากต่อความรู้ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านอายุและรายได้ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยด้านการมีเพื่อนสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำมากต่อความรู้การสูบบุหรี่ไฟฟ้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวและสื่อโฆษณา ไม่มีความสัมพันธ์ต่อ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทักษะและพฤติกรรมต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า (n = 375) โดยใช้สถิติ Pearson’s correlation และ Chi-square

ปัจจัย	ความรู้ต่อ การสูบบุหรี่ไฟฟ้า	ทักษะต่อ การสูบบุหรี่ไฟฟ้า	พฤติกรรมต่อ การสูบบุหรี่ไฟฟ้า
	Correlation Coefficient (p-value)	Correlation Coefficient (p-value)	Correlation Coefficient (p-value)
เพศ	$r_c = .111^*$ (.031)	$r_c = -.045$ (.384)	$r_c = .308^{**}$ (.000)
อายุ	$r = -.062$ (.233)	$r = .026$ (.616)	$r = .141^{**}$ (.006)
รายได้	$r = .041$ (.429)	$r = -.022$ (.675)	$r = .134^{**}$ (.009)
ครอบครัว	$r_c = -.030$ (.562)	$r_c = -.011$ (.833)	$r_c = -.035$ (.501)
การมีเพื่อนสูบบุหรี่	$r_c = .002$ (.972)	$r_c = -.095$ (.067)	$r_c = .385^{**}$ (.000)
สื่อโฆษณา	$r_c = .033$ (.529)	$r_c = -.038$ (.469)	$r_c = -.001$ (.989)
การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า	$r_c = .193^{**}$ (.000)	$r_c = .087$ (.093)	$r_c = -.071$ (.171)

r = Pearson correlation, r_c = Chi-square; * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยอธิบายได้ดังนี้

ระดับความรู้ต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.00 (Mean = 5.39, S.D. = 2.92) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของณัฐพล รุ่งโรจน์สิทธิชัย¹¹ พบว่าโดยภาพรวมของของกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.86 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราภรณ์ จำปาจันทร์ และคณะ¹² โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 55.8 (Mean = 15.43, S.D. = 3.06) ซึ่งการศึกษาคั้งนี้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเกี่ยวกับ

ความรู้ต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ตอบถูกต้องมากที่สุด 3 อันดับแรก คือข้อใดไม่ใช่สาเหตุหลักของการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ร้อยละ 73.60 รองลงมา คือ เขตปลอดบุหรี่หมายความว่าอย่างไร ร้อยละ 71.10 และสารพิษใดในบุหรี่ไฟฟ้าที่เป็นสารเสพติดและทำให้เกิดโรคหัวใจ ร้อยละ 65.30 ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมีความรู้พื้นฐานต่อบุหรี่ไฟฟ้า หรือนักศึกษาบางส่วนอาจเคยได้รับความรู้จากแหล่งความรู้อื่นแล้ว แต่ยังไม่เคยได้รับการรณรงค์เรื่องบุหรี่ไฟฟ้าภายในมหาวิทยาลัย ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ยังไม่เพียงพอในบางส่วน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างตอบคำถามเกี่ยวกับความรู้ต่อบุหรี่ไฟฟ้าผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ดังนี้ สารพิษใดในบุหรี่ไฟฟ้าที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดโรคมะเร็งปอด ร้อยละ 87.70 การเกิดคราบเกาะภายในหลอดเลือดเล็กและเกิดการตีตันของหลอดเลือด ร้อยละ 86.90 และสารพิษใดในบุหรี่ไฟฟ้าที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดโรคถุงลมโป่งพอง ร้อยละ 85.30 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากอาจมีการเข้าถึงที่ไม่ทั่วทุกขณะ ดังนั้น จึงควรมีการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการสูบบุหรี่ไฟฟ้าให้กับนักศึกษาผ่านสื่อออนไลน์ หรือมีการติดป้ายประกาศตามที่สาธารณะในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้นและตระหนักถึงความอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า

ระดับทัศนคติต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 75.70 (Mean = 1.83, S.D. = 0.46) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาสมเด็จ ภิมาญกุล และคณะ⁸ ผลการวิจัย พบว่า ทัศนคติการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง (Mean = 2.88, S.D.= 0.55) จิราภรณ์ จำปาจันทร์ และคณะ¹² ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.3 (Mean = 2.35, S.D.=0.51) ปริมประภา ก้อนแก้ว และกัญเกียรติ ก้อนแก้ว¹³ ผลการวิจัย ทัศนคติต่อบุหรี่ไฟฟ้า อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 77.2 ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมทัศนคติความเชื่อที่ถูกต้องเรื่องการสูบบุหรี่ไฟฟ้า เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ ความเชื่อ ซึ่งจะส่งผลต่อการแสดงออกด้านพฤติกรรม ถ้าหากมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง อาจส่งผลทำให้นักศึกษามีความคิดที่อยากจะลองใช้บุหรี่ไฟฟ้าได้ ดังนั้นควรส่งเสริมทัศนคติที่ถูกต้องเพื่อให้นักศึกษาแนวโน้มในการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ถูกต้อง คือ การไม่ทดลองใช้บุหรี่ไฟฟ้าหรือมีความคิดที่ไม่อยากลองใช้

พฤติกรรมต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 72.00 (Mean = 2.39, S.D. = 1.68) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมเด็จ ภิมาญกุล และคณะ⁸ ซึ่งพบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าอยู่ในระดับน้อย (Mean = 2.14, S.D. = 0.95) แสดงให้เห็นว่าในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ยังคงมีพฤติกรรมไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า และมีแนวโน้มเห็นถึงผลกระทบทางสุขภาพจากการใช้บุหรี่ไฟฟ้า การที่นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า อาจอธิบายได้จากการที่มหาวิทยาลัยมีการดำเนินนโยบาย “เขตปลอดบุหรี่” รวมถึงมีการสื่อสารและรณรงค์อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งช่วยส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดีของนักศึกษา นอกจากนี้การรับรู้ถึงผลกระทบด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมจะมีส่วนช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมกิจกรรมรณรงค์อย่างต่อเนื่องเพื่อรักษาพฤติกรรมที่ดีของนักศึกษาที่ไม่สูบบุหรี่ไฟฟ้า รวมทั้ง ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้และสร้างแรงจูงใจในการเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าสำหรับผู้ที่ยังสูบบุหรี่ เพื่อช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและสร้างสภาพแวดล้อมปลอดบุหรี่ภายในมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืน

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า อธิบายได้ดังนี้

เพศ เพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แต่สัมพันธ์ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเพศมีอิทธิพลเล็กน้อยต่อความรู้และพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้า แสดงให้เห็นว่า เพศใดเพศหนึ่งไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างด้านความรู้หรือพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ หนึ่งฤดี นิมนุช¹⁴ ที่พบว่าผู้ชายมีโอกาสใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากกว่า

ผู้หญิงประมาณ 3.96 เท่า อย่างไรก็ตาม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ความรู้และสร้างความตระหนักเรื่องอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าในทุกเพศอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อป้องกันและลดการสูบบุหรี่ในระยะยาว

อายุ อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แต่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าอายุเพิ่มมากขึ้นนักศึกษาจะมีแนวโน้มพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ชิตฐิตา ยมนา และคณะ² ที่พบว่าอายุ มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า โดยถ้าอายุผู้สูบเพิ่มขึ้น 1 ปี จะมีความน่าจะเป็นที่พฤติกรรมการสูบบุหรี่จะไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงในทางที่แย่ลง

รายได้ รายได้มีความสัมพันธ์ทางลบกับทัศนคติ และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แต่อยู่ในระดับระดับต่ำมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่ารายได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิตฐิตา ยมนา และคณะ² ที่พบว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่ามีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น เนื่องจากมีศักยภาพในการซื้อและเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายกว่า อธิบายได้ว่า ดังนั้น ควรมีมาตรการรณรงค์ลดการสูบบุหรี่และปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องในทุกกระดบรายได้ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูง

ครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ครอบครัวไม่มีผลโดยตรงต่อการที่นักศึกษาจะมีความรู้ ทัศนคติหรือพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นิยม จันทร์นวล³ ที่ระบุว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของบุตรหลาน ผลที่ได้จากอธิบายได้ว่า นักศึกษาในปัจจุบันมีแหล่งรับข้อมูลจากสื่อและสังคมออนไลน์ที่กว้างขวาง ทำให้ผลของครอบครัวต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ลดลง ดังนั้น ควรส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้นักศึกษามีความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า และปรับทัศนคติต่อการใช้บุหรี่ไฟฟ้า เพื่อป้องกันพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษา

การมีเพื่อนสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แต่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การมีเพื่อนสูบบุหรี่ส่งผลให้นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ หนึ่งฤดี นิมนุช¹⁴ ที่พบว่าผู้ที่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ไฟฟ้ามักมีโอกาสสูบบุหรี่มากกว่าผู้ที่ไม่มียอดเพื่อนสูบบุหรี่ถึง 32 เท่า อธิบายได้ว่า การเห็นเพื่อนสูบบุหรี่ไฟฟ้าอาจสร้างแรงจูงใจหรือแรงกดดันทางสังคมให้นักศึกษาทดลองและทำตาม เพื่อให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นควรมีการจัดกิจกรรมสร้างค่านิยมใหม่ในกลุ่มเพื่อน ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และให้เพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อกัน

การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้า มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า แต่มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า หากมีการควบคุมการขายบุหรี่ไฟฟ้าที่เข้มงวดมากขึ้นส่งผลให้การสูบบุหรี่ลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ นภาพันท์ กันทับ¹⁵ ที่รายงานว่า ผู้ที่สามเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายจะมีแนวโน้มสูบบุหรี่มากกว่า และการศึกษาของ จุฑามาต มณีกุล¹⁶ ที่พบว่า กลุ่มที่เข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายมีสัดส่วนการสูบบุหรี่มากกว่ากลุ่มที่เข้าถึงยาก อธิบายได้ว่า แม้การเข้าถึงจะไม่สัมพันธ์กับทัศนคติอย่างชัดเจน แต่เมื่อมีช่องทางมากขึ้น ย่อมเพิ่มโอกาสในการทดลองใช้ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการควบคุมช่องทางจำหน่ายและสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ไฟฟ้าอย่างเข้มงวด

สื่อโฆษณา มีความสัมพันธ์ทางลบต่อทัศนคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า เมื่อบุคคลได้รับข้อมูลหรือสื่อโฆษณาเกี่ยวกับโทษและอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้ามากขึ้น จะส่งผลให้มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยต่อการสูบบุหรี่และมีแนวโน้มที่จะสูบบุหรี่ไฟฟ้าลดลง ในทางกลับกัน หากการรับรู้ข้อมูลจากสื่อมีน้อยหรือได้รับเฉพาะสื่อที่นำเสนอ

ในเชิงบวกเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า จะทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโทษของบุหรี่ไฟฟ้าคลาดเคลื่อนและมีโอกาส
 สุขเพิ่มขึ้นได้ สื่อโฆษณาที่เพิ่มมากขึ้นมักนำเสนอในภาพลักษณ์เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ
 หนึ่งฤดี นิมนุช¹⁴ ที่พบว่าผู้ที่เคยเห็นโฆษณาบุหรี่ไฟฟ้าในสื่อออนไลน์มีโอกาสสุขมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเห็นถึง
 54 เท่า อธิบายได้ว่า สื่อโฆษณาที่นำเสนอภาพลักษณ์เชิงบวก เช่น การใช้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นแฟชั่นหรือสิ่งที่
 ทันสมัย ส่งผลให้นักศึกษามีความเข้าใจผิดและทัศนคติคลาดเคลื่อน ดังนั้น ความสัมพันธ์ทางลบจึงสะท้อน
 ให้เห็นว่าการรับรู้สื่อในเชิงสร้างสรรค์และให้ข้อมูลที่ถูกต้องมากขึ้น สามารถลดแนวโน้มการสูบบุหรี่ไฟฟ้า
 ในกลุ่มเยาวชนได้ ควรมีการใช้สื่อโฆษณาเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้า
 และรณรงค์ให้เห็นโทษอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า เพศและการเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้ามีความสัมพันธ์กับความรู้ ขณะเดียวกัน เพศ อายุ
 รายได้ และการมีเพื่อนสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ดังนั้นข้อเสนอแนะเชิงการนำ
 ผลไปใช้ มีดังนี้

1. ด้านนโยบาย มหาวิทยาลัยควรตระหนักในการรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโทษ
 ของการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และควรมีมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่และบุหรี่ไฟฟ้าภายในมหาวิทยาลัยโดยการ
 ติดป้ายเขตปลอดบุหรี่ตามจุดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย
2. ด้านการศึกษา มหาวิทยาลัยควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ หรือสอดแทรกความรู้เข้าไป
 ในบทเรียน มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโทษของบุหรี่ไฟฟ้า ตามจุดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย เพื่อสร้าง
 ความตระหนักรู้ให้แก่นักศึกษา
3. ด้านการพยาบาล ควรมีแนวทางในการประเมินความต้องการเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าสำหรับผู้ที่ต้องการ
 เลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าด้วยตนเองเพื่อจะได้วางแผนการดูแลส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาโดยใช้ การวิจัยเชิงวิเคราะห์ (Analytical study) หรือ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
 study) เพื่อให้เข้าใจปัจจัยเชิงลึกและแรงจูงใจในการสูบบุหรี่ไฟฟ้า ควรเพิ่มปัจจัยด้านจิตสังคมและสิ่งแวดล้อม
 เช่น อิทธิพลของสื่อออนไลน์ ค่านิยมของกลุ่มเพื่อน หรือทัศนคติของครอบครัว ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
 ต่อการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่นกลุ่มอื่น ๆ เช่น ในกลุ่มนักเรียนประถมศึกษา นักเรียนมัธยม วัยรุ่นนอกระบบ
 การศึกษา เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน อาจใช้การออกแบบวิจัยเชิงทดลอง
 (Experimental study) เช่น โปรแกรมให้ความรู้หรือการรณรงค์เลิกสูบบุหรี่ไฟฟ้าเพื่อประเมินประสิทธิผลของ
 การแทรกแซง

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. WHO global report on trends in prevalence of tobacco
 use 2000–2024 and projections 2025–2030. Geneva: WHO; 2025.
2. ทิทธิตา ยมนา, ฐิติพงศ์ พันธุ์วงศ์, ญัฐวรา พรไพศาลสกุล, นริศตัย แสงสุวรรณ, สุทธิวิธ ผัดคำ,
 ศรดา คุ่มทรัพย์, และคณะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ไฟฟ้า และทัศนคติต่อการเลิกสูบ
 บุหรี่ไฟฟ้า กรณีศึกษา : นิสิตนักศึกษา. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณสุข 2566;14:83-
 100.

3. นิยม จันทร์นวล, พลากร สืบสำราญ. สถานการณ์การสูบบุหรี่ของบุคลากรและนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี : ภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีปลอดบุหรี่. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 2559;18:1-10.
4. ยสินทร มีกุล, อรณา ลำปิยะ, วุฒิฉาน ห้วยทราย. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. วารสารสาธารณสุขศาสตร์ 2566;1:76-85.
5. ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ, วศิน พิพัฒน์ฉัตร. ภัยร้ายซ่อนเร้นบุหรี่ไฟฟ้า. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.); 2563.
6. ไพฑูรย์ สอนทน, นฤมล จันทร์มา, อัมพร สอนทน. ความชุกของการใช้บุหรี่ไฟฟ้าและความสัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้กัญชา และการสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดเพชรบูรณ์ [รายงานวิจัย]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2565.
7. กิติพงษ์ เรือนเพชร. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าของนักเรียนชายอาชีวศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2564.
8. สมเด็จ ภิมายกุล, กนกวรรณ คชสีห์. ทศนคติและพฤติกรรมการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้ากับแนวทางการป้องกันการบริโภคบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ 2566;3:34-41.
9. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. Educ Psychol Meas 1970;30:607-10.
10. Cronbach LJ. Essentials of Psychological Testing. 5th ed. New York: Harper Collins; 1970.
11. ณัฐพล รุ่งโรจน์สิทธิชัย. การรับรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมที่มีต่อบุหรี่ไฟฟ้า [วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2560. หน้า 17-51.
12. จิราภรณ์ จำปาจันทร์, สิริวิมล ทเววงค์นา, นิธิพร ยะคำสี, ภัทรินทร์ เมืองคง, นริศรา ชันดี, ณิรนุช วรโธสง, และคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และทศนคติเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้าของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 2566;2:631-44.
13. ปริมประภา ก้อนแก้ว, กุเกียรติ ก้อนแก้ว. การรับรู้ ทศนคติ การเข้าถึงบุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ และความตั้งใจที่จะใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของเยาวชนในระบบการศึกษาภาคเหนือประเทศไทย. วารสารควบคุมโรค 2565;3:552-3.
14. หนึ่งฤดี นิมนุช. ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บุหรี่อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาในภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยนเรศวร]. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2566.
15. นภาพันท์ กันทับ. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนบน [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา; 2565.
16. จุฑามาศ มณีกุล. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสูบบุหรี่ไฟฟ้าในระยะแรกของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดฉะเชิงเทรา [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2566.

17. พรรณปพร ลีวีโรจน์, อรวรรณ คุณสนอง. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และผล
การพัฒนาโปรแกรมการปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อลดการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา
[อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 5 ธ.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก:
[https://www.trc.or.th/trcresearch/pdffiles/ART%2012/cat12%20\(5\).pdf](https://www.trc.or.th/trcresearch/pdffiles/ART%2012/cat12%20(5).pdf)
18. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. ข้อมูลวิชาการเกี่ยวกับบุหรี่ไฟฟ้า [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึง
เมื่อ 5 ธ.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก: [https://
ddc.moph.go.th/uploads/publish/1589020240719032342.pdf](https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1589020240719032342.pdf)
19. ผ่องศรี ศรีมรกต. บุหรี่ไฟฟ้า ภัยคุกคามเยาวชนทำลายสุขภาพทำร้ายคนรอบข้าง [อินเทอร์เน็ต].
2565. [เข้าถึงเมื่อ 5 ธ.ค. 2567]. เข้าถึงได้จาก:
<https://dol.thaihealth.or.th/Media/Pdfview/9415b24b-281d-ed11-80fa-00155db45613>.